

УДК 37 (016:811)

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Розман Ірина Іллівна

м.Мукачєво

Актуальність матеріалу, викладеного у статті, обумовлена тим, що саме проектна діяльність сьогодні є одною з найперспективніших складових освітнього процесу і тому створює умови творчого саморозвитку та самореалізації учнів, формує всі необхідні життєві компетентності, що Радою Європи визначені як основні в XXI столітті. У статті розглядається питання про особливості впровадження методу проектного навчання для використання його на уроках світової літератури. Особлива увага приділяється методам та видам формування самостійності учнів у сфері пізнавальної діяльності, що є запорукою творчого підходу до вивчення світової літератури. Синтез, узагальнення та систематизацію варто використовувати лише після здійснення детального літературного аналізу. Створюючи проекти, учні усвідомлюють особистісну значимість поставлених проблем, узятих із реального життя.

Ключові слова: освітня проблема, технологія проектування, дослідницький характер, інтелектуальна діяльність, моделювання певних умов.

Характерною ознакою сучасної освіти є використання оптимальних шляхів засвоєння учнями знань. Актуальним методом навчання є проектний, який спонукає до творчості, самостійності та підвищення розумової активності, оптимізує та інтенсифікує навчальний процес.

Аналіз останніх досліджень проблеми використання методів

навчання доводить те, що використання проектної технології, як особливого типу інтелектуальної діяльності, є перспективним. Предметом дослідження науковців Л. Ващенко, Л.Даниленко, Г.Єльнікова, Л.Карамушка є функціонування проектної технології в освітньому середовищі. Вплив проектного навчання на розвиток особистості викладено у працях П.Вербицької, О.Киричука, Л.Сохань, Т.Сущенко та ін. Теоретико-методологічні аспекти використання проектних технологій висвітлені у дослідженнях О.Пехоти, О.Пометун, Н.Подранецької, В.Погрібняк та ін.

Метою нашої статті є розглянути можливості використання проектних технологій у процесі вивчення світової літератури та встановити взаємозв'язки між організацією методу проектування і розвитком інтелектуальної діяльності учнів на уроках світової літератури.

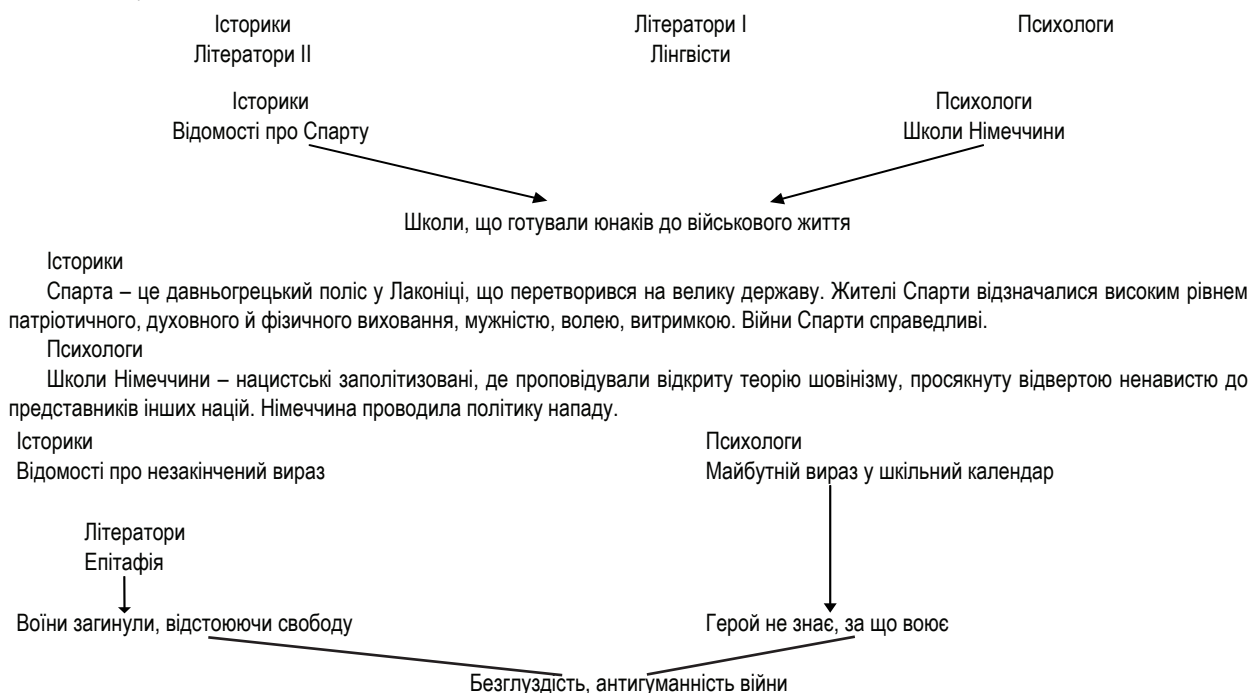
Вихідні засади активних групових методів пов'язані з ідеями Ж. Пивже та С. Виготського. Власне метод проектів набув поширення у європейській вищій школі у 20-ті роки XX століття. Це система навчання, у процесі якої учні набували знань, використовуючи практичні завдання (проекти), які поступово ускладнювалися. Розповсюдженню сприяло об'єднання науковців 40 країн “WACRA”, створене як Міжнародна асоціація інноваційних методів навчання. Саме методи активного навчання становлять інтерес учасників цього об'єднання. Припускаємо, що у вітчизняну освіту методика використання методу проектів прийшла з сусідньої Угорщини, де активно застосовується [2, с.243].

Проектне навчання є непрямим, і тут цінний не тільки результат, але в більшій мірі сам процес. У повній формі робота над проектом проходить шість стадій: підготовка, планування, дослідження, висновки, подання або звіт, оцінка результату і процесу. Вивчення світової літератури методами проекту дає можливість учителям застосувати розмаїття інтерактивних вправ і змінити роль авторитарного транслятора готових ідей на натхненника інтелектуального та творчого потенціалу учня. Майбутнє за системою навчання, що вкладалося б у схему «учень-технологія-учитель», за якої педагог перетворюється на технолога, а учень стає активним учасником процесу навчання. Педагогічна майстерність сучасного вчителя має розвиватись не через забезпечення його великою кількістю рецептурних посібників і широке використання ним готових поурочних розробок. Йому потрібні передусім фундаментальні знання з базового предмета, висока загальна культура і гнучка дидактична компетентність.

Навчальне проектування не є принципово новою технологією. Метод проектів, або «метод проблем», виник у 20-ті роки ХХ ст. у США. Джон Дьюї є розробником ідеї активізації доцільної діяльності учня у співвідношенні з його особистим інтересом. Ця ідея набула поширення і стала популярною у Бельгії, Ізраїлі, Італії, Німеччині, Нідерландах, Фінляндії завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань з їх практичним застосуванням. Отже, проектування стало інтегрованим компонентом розробленої і структурованої системи освіти. Технологія – це комплекс, що складається із – запланованих результатів, засобів оцінки для корекції та вибору методів, прийомів навчання, оптимальних для тієї чи іншої конкретної ситуації; набору моделей навчання, розроблених учителем на цій основі. Отже, використання проектів у навчанні – це технологія, яка передбачає застосування різних методів та форм організації навчального процесу.

Варто зосередити увагу на вимогах до проектної технології. Головною є організація проектування як особливого типу інтелектуальної діяльності. Важливим є наявність освітньої проблеми, достатньо складної та актуальної, щоб задовольнити навчальні запити та життєві потреби учнів, дослідницького характеру пошуку розв'язання проблеми, висунення та перевірки гіпотез, обґрунтування. Характерною особливістю проектування є перспективна орієнтація, дослідження, яке має практичне спрямування. Таким чином, робота над проектом, по-перше, – це практика особистісно зорієнтованого навчання, що враховує у процесі навчання

Результати роботи
Роботу проводили:

конкретного учня, його вільний вибір та особисті інтереси (тому цей учень розуміє, навіщо йому знання і де їх застосувати); по-друге, навчальне проектування орієнтоване насамперед на самостійну роботу: індивідуальну, парну або групову, яку учні виконують упродовж визначеного часу; по-третє, проектна технологія передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих методів, прийомів, засобів. Основною метою творчих проектів є формування інтелектуальних, спеціальних та загальнокультурних знань, умінь учнів. Необхідно також розвивати логічне мислення, навички самостійного планування, самоосвіти, комунікабельності школярів [1, с.28].

Розглянемо типи проектів, які на наш погляд, доцільно використовувати при вивченні світової літератури.

1. Дослідницькі.

Для цих проектів важлива мета, структура, соціальний напрямок, актуальність. Вони дають змогу активізувати та розвивати розумові й мовленнєві здібності дітей, їхнє мислення, пам'ять, привчають до уважності, спостережливості, відповідальності, формують культ знань.

Приклад використання проектного методу навчання на уроці світової літератури.

Тип проекту: дослідницько-інтегрований

Тема: Г.Белль. «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...». Високий антивоєнний і гуманістичний пафос твору.

Мета: дослідити поєднання протиприродності й антигуманності війни та патріотизму в оповіданні Г.Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...»

Зміст роботи

1. Визначення актуальності теми проекту
2. Поділ учнів на групи, розподіл між ними обов'язків.
3. Дослідження теми та підготовка до презентації проекту.
4. Оцінка та самооцінка ходу виконання проекту.

Тривалість проекту – 1 урок, короткостроковий/

Анотація проекту

Незгладимий слід залишила в історії багатьох народів Друга світова війна. Нічим не зміряти пережиті народом страждання. Тема Другої світової війни знайшла своє гідне місце у творчості багатьох відомих майстрів слова. Вона вічна, як вічний сам народ, що вистояв.

Високим антивоєнним і гуманістичним пафосом відзначається оповідання Г.Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...»

Історики

«Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...» — це початок давньогрецького вірша-епітафії про битву у Фермопільській ущелині, де в бою з персами загинули 300 спартанських воїнів царя Леоніда. Автор – Сімод Кеосський.

Психологи

«І зненацька мені спало на думку, що й моє ім'я справді стоятиме там, укарбоване в камінь, а в шкільному календарі проти мого прізвища буде написано: «Пішов зі школи на фронт і поліг за...»

Літератори

Епітафія: «Подорожній, коли ти прийдеш у Спарту, повідай там, що ми всі полягли тут, бо так звелів нам закон».

Воїни загинули, відстоюючи свободу.

Герой не знає, за що воює.

Антивоєнний пафос

Лінгвісти

Символи:

- поділ прибулих поранених на «мерців» і «решту»;
- розміщення госпіталю в гімназії;
- «колаж», створений із портрета Ф. Ніцше;
- «легка хірургія»;
- обірвані цитати

Гуманістичний і патріотичний пафос

Висновок

Антивоєнний пафос

Війна зруйнувала життя людей,
їхні душі;
перетворила храм знань на храм смерті.
Крах ілюзій, насаджених фашистською ідеологією.

Гуманістичний і патріотичний пафос

Захист життя людини як найвищої цінності.
Свята справа — віддати життя за свободу і незалежність батьківщині.

Смерть, як спасіння від жахів війни.

1. Друковані матеріали: Г.Белль «Подорожній, коли ти прийдеш у « Спа...».

Додаткове приладдя та витратні матеріали: портрет Г.Белля, Ф.Ніцше, Цезаря, Цицерона, ілюстрації до оповідання, репродукція картини художника Фейсрбаха «Медея».

Форма представлення: усні повідомлення.

2. Інформаційні:

Це проекти інтегрованого характеру. Учні отримують проблемні завдання залежно від пізнавальних інтересів і творчих здібностей (завдання для біографів, учнів-читців, учнів-літературознавців тощо).

3. Ігрові — це обігрування різних сюжетних версій та ситуацій, у яких опиняються герої.

4. Творчі — це створення і презентація журналу мандрівки разом з улюбленим героєм.

5. Прикладні — це складання хроніки життя класу, словника власних назв.

Як працювати над проектом?

Навчальний проект — організаційна форма роботи, яка спрямована на засвоєння навчального матеріалу і складає частину стандартного предмета.

Важливе чітке планування етапів роботи і виконавців.

Орієнтовний план.

1. Знайти та зібрати основні інформаційні джерела, компакт-диски тощо, потрібні для проекту.

2. Обговорити умови і взаємодію із класом для виконання спільного проекту.

3. Залучити батьків до реалізації проектів.

4. Якщо виникла необхідність, відвідати музеї, виставки тощо.

Організація проекту.

1. Організувати самостійну роботу школярів.

2. Запросити учителів, батьків та інших представників на презентацію.

3. Оцінити учнівські проекти.

4. Провести оцінювання проекту загалом, отримати відгуки про те, наскільки вдалим він був (власні висновки, висновки учнів, експертів, батьків).

Проекти на уроках літератури.

Проектна технологія придатна для інтерактивного навчання, бо кожен проект розпочинається з визначення проблеми й обрання учнями теми і завдань, які треба опрацювати. Подальший етап - самостійна робота учнів над проблемою (індивідуально, в парі, у групі). Як педагогічна технологія метод проектів є сукупністю дослідницько-пошукових, проблемних методів, творчих за своєю суттю.

У проекті обов'язково слід представити власні результати, так само, як і інтерактивні вправи. Працюючи над темою уроку «Грандіозна панорама потойбічного світу та відзеркалля сучасних автору політичних реалій та історичних подій» (за поемою Данте «Божественна комедія»), доречно використати, з метою розвитку творчого мислення учнів, такі види робіт:

1. Літературне дослідження:

сам Данте стверджував, що його поему можна розглядати з чотирьох поглядів:

— перший аспект: буквальный: текст розуміється так, як він написаний;

— другий аспект: алегоричний: під описаними ситуаціями слід розуміти ситуації зовнішнього світу;

— третій аспект: моральний: у творі описуються переживання й почуття людини;

— четвертий аспект: філософський: осмислення думки про вічне, рух людини в моральному плані.

Отже, автор намагався показати реальних людей, або таких, які існували в історії, а ми повинні з вами це дослідити, опрацювавши зміст твору, визначивши основні риси характеру героїв, причини їх вчинків.

2. Рольова гра «Метод «Прес» :

чотири етапи методу:

- 1) викладіть свою думку: «Я вважаю, що...».
- 2) поясніть причини появи цієї думки: «Тому що...».
- 3) наведіть аргументи на підтримку вашої позиції: «Наприклад...».
- 4) зробіть висновок: «Таким чином...».

отже, завдання:

- чому Поет погодився йти за духом Вергілія у потойбічний світ? (учні відповідають письмово, відповіді зачитують, коли всю роботу завершено).

3. Робота з текстом V пісні:

а) текстуальний аналіз:

- який гріх спокують грішники у другому колі пекла? (перелюбство);
- хто тут знаходиться? (Семіраміда, Клеопатра, Паріс, Трістан)
- чому Данте поєднує історичних осіб, міфічних персонажів, легендарних героїв? [4].

Очікуючи на хороші результати, необхідно враховувати спільні умови ефективності роботи: вироблення чіткої системи оцінювання роботи, важливий кінцевий результат, а не вправа задля вправи. Метод проектів навчає вибирати найоптимальніші й водночас конкурентоспроможні варіанти розв'язання поставленої проблеми.

Проектна діяльність передбачає колективну роботу: інформаційний обсяг проектів змушує учнів об'єднуватись у групи. Учитель виступає в ролі помічника, партнера, радника, який допомагає розставити акценти, знайти оптимальний метод, накреслити шлях до поставленої мети. У результаті виграють усі («Твій успіх іде на користь мені, а мій — на користь тобі»), учні усвідомлюють, що всі члени групи приречені на загальний успіх або невдачу. («Або ми потонемо, або випливемо, але — разом»).

Успіхи кожного визначаються не тільки ним самим, а й зусиллями його товаришів («Ми не можемо обійтись без тебе»).

Усі члени групи пишуться успіхами один одного і разом радіють, коли один із них удостоюється похвали за особливі досягнення («Ми всі поздоровляємо тебе з успіхом!»).

В.І.Погрібняк виділяє такі види проектів: прикладні, дослідницькі, інформаційні, рольові, ігрові. Структура проекту складається з мети, джерела та методів обробки інформації, результату в (стаття, відеопродукція, доповідь) та презентації [5].

Запропоновані асоціативні зв'язки до кожної букви лексеми допоможуть усвідомити учням важливість цієї інтерактивної технології навчання: П – потреба, Р – результат, О – оцінка себе, Е – ерудиція. К – контроль, Т – технологія.

З вищевказаного можемо зробити наступні висновки. Проектні технології можна успішно використовувати у процесі вивчення світової літератури. Між організацією проекту та розвитком учнів існує чіткий взаємозв'язок. Проекти дають змогу виявити інтерес кожного учня до процесу діяльності. Більше того, за допомогою проектів учні вибирають напрямки, в яких можуть проявити себе, свої здібності. Вчителів проектна технологія дає можливість, застосувавши розмаїття інтерактивних вправ, змінити роль авторитарного транслятора інформації на координатора навчального процесу. Учні здобувають знання, порівнюючи, зіставляючи, оцінюючи вчинки, стосунки людей, суспільні та культурні явища і процеси, спостерігають і роблять власні висновки.

Наше дослідження не претендує на всебічне висвітлення всіх аспектів використання проектних технологій у процесі вивчення світової літератури. Перспективними напрямками дослідження є питання вивчення досвіду зарубіжних колег; використання інноваційних технологій при вивченні літератури, тощо.

Література та джерела

1. Пехота О.М. Освітні технології / Олександр Миколайович Пехота. – К.: А.С. К., 2001. – С.256 – 264
2. Підласий І.П. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2004. - С.261
3. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / Олександр Іванович Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – С.192 - 195
4. Подранецька Н.І. Метод проектів на уроках літератури. Всесвітня література в середніх навчальних закладах України / Наталія Іванівна Подранецька. – К., 2010. - № 4. – С. 29-35.
5. Погрібняк В.І. Актуальність методів проектів / Валентина Іванівна Погрібняк. Всесвітня література в середніх навчальних закладах України / К., 2010. – №6. – С.31-36

Актуальність матеріала, изложеного, в статье, обусловленная тем, что именно проектная деятельность сегодня есть одной из самых перспективных составляющих образовательного процесса и потому создает условия творческого саморазвития и самореализации учеников, формирует все необходимые жизненные компетентности, что Советом Европы определены как основные в XXI веке. В статье рассматривается вопрос об особенностях внедрения метода проектной учебы для использования его на уроках мировой литературы. Особенное внимание уделяется методам и видам формированию самостоятельности учеников в сфере познавательной деятельности, которая является залогом творческого подхода к изучению мировой литературы. Синтез, обобщение и систематизацию стоит использовать лишь после осуществления детального литературного анализа. Создавая проекты, ученики осознают личностную значимость поставленных проблем, взятых из реальной жизни

Ключевые слова: образовательная проблема, технология проектирования, исследовательский характер, интеллектуальная деятельность, моделирование определенных условий.

The author of the article has paid much attention to methods and types of formation of independency of pupils in the sphere of cognitive activity, which is the base for creative approach to the study of the world literature. Synthesis, generalization, systematization should be used only after the detailed literary analysis.

Keywords: educational problem, technology of design, research character, intellectual activity, simulation of certain conditions.